

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VIII. Cùm dilectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

hant, disciplinam ecclesiasticam enervant, peccandi materiam & occasionem præbent, cultûs diuini imminutionem introducunt, clericis officia diuina negligendi, vagandi, luxûs & otij licentiam permittunt.

Objici potest contra not. III. Quidquid per priuilegium obtineri potest, idem quoque per consuetudinem immemoriam, si sit capacitas in vsucapiente, introduci potest. Atqui Summus Pontifex pluribus Religionibus priuilegio indulsit, vt ipsarum Abbates, aut Præpositi generales, cum primùm canonicè electi sunt, plenam iurisdictionem absque alia speciali Sedis Apostolicæ confirmatione, consequantur, vt videre est apud Em. Rodriquez tom. 2. regul. qq. 953. a. 3. Ergo hoc ipsum per consuetudinem immemoriam, introduci potest. Respondeo; Ecclesiæ Ministros ac Prælatos nõ esse capaces ecclesiasticæ iurisdictionis consequendæ, & exercendæ, nisi cum ordine ac dependentia ad Superiores Prælatos, (arg. c. qualiter 17. de elect.) præsertim ad Rom. Pontificem, à quo tanquam Capite à Christo constituto, omnis ecclesiastica potestas in inferiores ministros conueniente ordine descendit, vt docui lib. 1. Theol. moral. tr. 4. cap. 7. §. 2. Capaces itaque fieri possunt per concessionem seu priuilegium Papale; non autem per solam consuetudinem; iuxta ea quæ suprâ dixi in c. quanto 4. hoc tit.

4 NOTANDVM III. Generalis consuetudo alicuius loci, tametsi irrationabilis sit, idesque contra legem non præualeat, tamen excusationem aliquam & veniam delicti aliquo modo mereri potest. Ita Gl. hic ver. migrasse, alia Gl. in c. denique 6. ver. consuetudine, d. 4. vbi ait, quod *consuetudo excusat à pœna temporali*. Anton. hic n. 12. licet *consuetudo non excuset à peccatis, inducit tamen faciliorem potestatem dispensandi*; argum. c. 2. de tempor. ordinationum. Similia tradit Abb. hic n. 4. Imola n. 8. Nauar. in conf. vlt. n. vlt. de accusat. edit. 2. Idque colligunt ex hoc c. quandoquidem Pontifex non exprimit, quid in penam temerarij transitus, decretum fuerit de Abbate, v. g. vt vtrâque Prælaturâ careret, argum. c. quan-

to, de translat. Episcopi; & ides credibile videri potest, in altera, ad quam transijt Abbatia, toleratum & confirmatum fuisse. Locutus sum autem in not. de irrationabili consuetudine *generali*, seu quæ in Communitate passim viget, & toleratur. Sin verò sermo sit de consuetudine singulorum peccantium contra legem, non minuitur peccatum, sed potius aggrauatur peccatum; vt constat ex c. vlt. hoc tit. & Authent. Vt nulli Iudicum, §. 1. ver. Neq; verò angarijs. Tum quia perseuerantia in peccato, eiusque iteratio per se auget, & aggrauat; tum quia virtutalem contemptum continere videtur; & ideo etiam in externo foro grauius punitur, vt constat ex l. 3. Cod. de Episcopali audentia, vbi id Gl. & DD. notant, Rochus pluribus allegatis in c. vlt. n. 62. 63. hoc tit.

Positâ autem consuetudine generali, restet traditam doctrinam defendit, & declarat Franc. Suarez lib. 7. de legibus cap. 19. n. 8. Partim quia ex publica consuetudine delicti, plerumque oritur ex parte singulorum delinquentium aliqua ignorantia, aut saltem minor consideratio deformitatis; Partim quia exemplum multorum delinquentium est vehemens quædam tentatio, ac veluti impulsus quidam ad imitandum, aliquo modo imminuens peccatum, ob hominis infirmitatem; Partim quia ex parte Reipublicæ scitur inde difficultas, & quasi impossibilitas quædam multitudinem peccantium puniendi. argum. cit. c. 2. de tempor. ordinat.

CAPITVLVM VIII. Cùm dilectus.

PARAPHRASIS.

Controuersia mota fuit coram Innocentio III. Pontifice, inter Guilielmum ecclesiæ Andrensis Monachum, & Capitulum monasterij Karofensis, super iure eligendi Abbatem, & valore electionis factæ à Conuentu monasterij Andrensis. Guilielmus proposuit, se à Fratribus dicti Monasterij concorditer electum fuisse; idesque, cum tam de iure communi, quam Apostolicæ Sedis priuilegio, ad dictum

Cons

Conuentum duntaxat libera eligendi Prælatum pertineat, electionem sui à Pontifice confirmari petiit. Ex aduersa parte Procurator Capituli Karofensis proposuit, Episcopum ordinarium olim, ex voluntate & petitione patronorum ecclesiæ, constituisse, si numerus Regularium inibi ita augetur, vt Prior vel Abbas constituendus esset, quòd electio penes eiusdem loci fratres, & Capitulum Karofense esse deberet, idque, eius statuti vigore, longo tempore obseruatum fuisse, videl. vt vacante Monasterio Andrensi, Fratres eiusdem loci & in Capitulo Karofensi conuenientes, è gremio eiusdem Karof. Monasterij sibi Abbatem eligerent. Quare petiit dictus Procurator, vt electio Guilielmi facta tum cõtra statuti tenorem, tum contra consuetudinem approbatã (quæ optima legum interpret est) tanquam minùs canonica cassaretur. Pontifex Innocētius in primis electionem eam cassauit, (id est, cassam & irritam esse declarauit) quia cognouerit factam esse à suspensis, & de suspensio. Quòd verò ad ipsum ius eligendi attinet, considerandum esse ait, quòd verba statuti ita commodè intelligi possint, vt neque iuri communi, neque priuilegio à Sede Apostolica Fratibus Andrenf. concessio deroget; nimirum, vt electio Abbatibus ad solum Conuentum Andrenf. Monasterij spectet, confirmatio autem ad Capitulum Karofense: Ideòque mandet Pontifex, vt, nisi ex parte Cænobij Karofens. supra dicta consuetudo, iuri communi cõtraria (videl. vt ex gremio eius ecclesiæ Abbas pro Monasterio Andrensi eligendus sit) fuerit probata, Andrenf. Monachis ius electionis adiudicetur, tali modo, vt liberam facultatem habeant vel de ecclesiæ suæ gremio, vel aliunde personam idoneam canonicè eligendi, & Capitulo Karofensi præsentandi, vt ab eo (si canonica electio fuerit) confirmetur.

SUMMARIUM.

1. Religiosus ad Prælaturam electus ius su-

um, sine alia licentia, in iudicio prosequi potest.

2. Patronus siue fundator ecclesiæ in ipsa fundatione, cum consensu Episcopi, conditionem honestam, etiam contra ius commune, & interdum cum derogatione iuris episcopalis, apponere potest.
3. Consuetudo approbata est optima legum interpret.
4. Consuetudinis rationabilis & legitime præscripta virtus est, vt legem vincere, mutare, & penitus abrogare possit, eiusque obligationem in conscientia determinare.
5. Suspensus ab officio eligi non potest in Prælatum, nec promoueri ad aliud beneficium ecclesiasticum.
6. Suspensus ab officio, priuatus quoque, est potestate eligendi, & beneficia conferendi, ita vt electio, aut beneficij collatio passiuè à suspensio, excommunicatio, aut personaliter interdicto facta, vniuersim irrita sit; actiua autem, non nisi ab ijs, si denunciati sint, & non tolerari.
7. Suspensus à beneficio eligere, aut beneficia conferre, ratione eius censure, potest.
8. Verba statuti, vel alterius dispositionis ita explicari debent, vt quàm fieri potest salua eorum proprietate, aut communi acceptione à iure communi non recedatur.
9. Nisi statutum, priuilegium, aliæ dispositio alterius iuri derogaret, aut præiudicialis alteri foret, tunc enim verba potius improprie explicanda sunt, quàm vt ius terrij ledatur.
10. Excusabiles sunt, & bona fide procedunt, qui iuxta statuti, aut cuiuslibet dispositionis, quæ sensum dubium habet, vnum sensum, quamuis falsum, operantur.

NOTANDVM I. Monachus, siue Religiosus ad Prælaturam electus, ius suum, sine alia licentia, in iudicio prosequi potest. Ita etiam habetur in c. cum dilecta, 22. de re-scriptis.

NOTANDVM II. Patronus, siue fundator ecclesiæ, in ipsa fundatione, cum consensu Episcopi

piscopi, conditionem honestam, etiam contra ius commune, & interdum cum derogatione iuris episcopalis, apponere potest. Ita funditur ex textu huius c. & ex c. verum 5. de condit. appositis, & notat hinc Baldus num. 9. Abb. n. 4. Rochus de consuet. n. 264.

Aduerte autem, quod dixi primò: In ipsa fundatione, non item postea, conditionem, modum aut grauamen apponi posse, prout rectè docet Gl. in c. 2. ver. sic quidam, causa 10. q. 1. Cùm enim quilibet rei suæ sit moderator & arbiter, ideo in traditione, seu donatione facta ecclesiæ, velle aliquis potest non aliter nisi cum certa conditione donare, aut fundare, videl. vt electi Prælati confirmatio non ad Episcopum, sicuti iure communi decretum est, sed ad aliud Monasterium, aut Prælatum eius pertineat. At verò post factam fundationem non potest talis aliqua conditio exigi, sicut habetur in cit. cap. 2. vbi id notat Gl. cit. ex l. 4. C. de donat. quæ sub modo, vbi dicitur, quòd *perfecta donatio conditiones postea non capit.*

Secundò, quod dixi cum Episcopi consensu: Quia ipsemet fundator, cùm sit persona priuata, non potest sua voluntate aut auctoritate, canones immutare, prout habetur in c. requisisti 15. ante medium, de testam. Quare etiam in hoc c. conditio illa, vt confirmatio ad Conuentum Karof. pertineat, Episcopi constitutum dicitur, factum secundùm petitionem patronorum. Quo in loco rectè admonet Gl. ver. cõstitutum, Imola n. 21. Abb. n. 5. & 10. Episcopum, etiam petente aut consentiente patrono, non posse post factam fundationem, quando iam ius v. g. confirmandi Prælatum episcopali dignitate acquisitum est, mutationem instituire, vt confirmatio ad alium pertineat, nisi adsit iusta causa seu necessitas, & ea adhibeantur, quæ ad alienationem iuris ecclesiæ acquisiti necessaria sunt. Multò minus Episcopus, etiam cum Capituli sui consensu, generale statutum condere potest, vt, si fundatio aliqua Monasterij, aut Collegiæ ecclesiæ fiat, confirmatio Abbatis, aut Præpositi non ad ipsum, sed ad alium spectare debeat, prout bene docet Rochus in cit. c. vlt. n. 266. Partim quia Episcopus non potest

statuere contra canonum decreta. c. quod super 9. de maior. & obed. c. institutionis 7. causa 25. q. 5. & docent DD. in cap. 1. de constit. Abb. in c. vlt. n. 9. hoc tit. Partim quia tale statutum irrationabile foret, & contra bonum ordinem ecclesiasticæ hierarchiæ, & ideo vim nullam haberet, iuxta c. 2. d. 4. *Erit autem lex honesta, iusta, &c.*

NOTANDVM III. Consuetudo approbata, est optima legum interpretres. sumptum est hoc dictum ex l. 36. ff. de legibus: *Si de interpretatione legis queratur, in primis inspicendum est, quo iure ciuitas retro in eiusmodi casibus vsa fuit: Optima enim est legum interpretres consuetudo.* Quamobrem hæc vna est ex proprietatibus consuetudinis, legem interpretari, & confirmare, teste Gratiano super c. in istis 3. d. 4. Ideòque quasi gemino iure fulcitur, cui tam lex, quam consuetudo assistit, vt ex hoc c. colligitur, & traditur in c. sopita 14. vbi Gl. & DD. communiter ver. consuetudine. de censibus. Quòd si sensus legis siue statuti, spectato verborum tenore, atque interpretatione Doctorum, dubius sit, consuetudo communiter obseruata determinabit, vt aliud requirendum non sit, sed ita lex accipienda, sicuti consuetudo obseruat, iuxta l. 37. ff. eod. vbi dicitur, *In ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiuntur, consuetudinem, aut rerum perpetuò similiter iudicatarum auctoritatem, vim legis obtinere.* Idque adeò, vt tamen si ponamus consuetudinem populi, potentis legem condere, aut saltem habentis consensum tacitè approbatium Superioris (si per se legem condere non possit) aberrare à vero legis sensu, consuetudo tamè obseruari debeat, prout constat ex cit. l. 37. & tradit in his terminis Abb. hinc n. 7. Petr. Rauennas de consuet. n. 89. Suarez lib. 5. de legibus, cap. 4. n. 16. vbi bene admonet, non esse hanc meram legis interpretationem, sed potius mutationem: quandoquidem & hæc virtus rationalis & præscriptæ consuetudinis est, vt legem vincere, mutare, & penitus abrogare possit, c. vlt. hoc tit. & videri potest Bartol. in l. de quibus n. 5. ff. de legibus.

Exinde colligunt DD. communiter, vt videre est apud Thom. Sanchez lib. 6. moral. cap.

cap. 4. n. 27. Rodrig. tom. 1. regul. qq. q. 66. a. 4. & tom. 2. q. 101. a. vlt. si ex verbis legis aut ordinationis nō satis appareat, num sub peccato obliget in conscientia, item, quā gravis sit eius obligatio, videlicet num sub peccato mortali, an veniali, id per receptam & approbatam cōsuetudinem determinari, argum. Clem. Exiui, §. Item ordo communiter sensit, de verbor. signif. Nam sicuti per consuetudinem, nulla existente lege scripta, saltem cum scientia & tacita approbatione Superiorum, obligatio talis introduci potest; ita etiam, imō facilius, si lex aliqua existat, quæ per consuetudinem, interpretationem, corroborationem, & fortasse augmētum siue extensionem accipiat. Videri potest Suar. cit. loco, & eod. lib. 7. cap. 17. & quæ docui lib. 1. Theol. moral. tr. 4. cap. vlt. n. 3. & seqq.

Veruntamen discernendum hoc in loco est, num persuasio in populo, & quæ inde nasci solet consuetudo, iuxta quam lex accipitur & obseruatur, tanquam obligans sub peccato, aut sub mortali & non tantum veniali, iuncta sit cum intentione introducendæ eiusmodi obligationis; etiam si fortasse eam lex primordialis non habuerit, & tum vera est supra tradita doctrina, & satis confirmata in cit. Clem. Exiui; An verò procedat duritaxat ex suppositione legis ita obligantis, siue, vt clarè dicam, si populus seu Communitas ideo legem obseruet, quasi sub peccato, aut non veniali, sed mortali obligatē, quia existimat, suapte institutione talem ei obligationem inesse. Tum locum habet, quod traditur ab Innoc. in c. penult. ante n. 1. hoc tit. Gl. in c. frustra 7. d. 8. Gl. in l. de quibus 3. 1. ver. abrogentur, ff. de legibus, quod non valet consuetudo, quæ per errorem introducta est; & dicam de hac re in c. vlt. quæst. vlt. hoc tit. Nam actus agentium liberorum non producunt effectum vltra intentionem: si itaque Communitatis intentio non sit absolute obligationem introducere, sed tantum operari ex hypothese obligationis per legem productæ, si ea non sit, vel non tanta sit, vt existimatur, sequitur, ex vi consuetudinis non oriri obligationem: sed sæpe per accidens ex conscientia erronea, siue existimante esse pecca-

tum, vbi non est, aut esse mortale, vbi tantum veniale; & nihilominus operante. Quamobrem in hoc ipso casu, si obseruatio consuetudinis legem interpretetur tanquam obligantem sub culpa, aut sub graui culpa, erit hoc potius signum, seu testimonium aliquod existentis eiusmodi obligationis; sed non certum & infallibile: præterquam, si sit totius populi Christiani, seu vniuersæ Ecclesiæ sensus, aut si de ea re vniuersis sit omnium DD. sententia; quippe cui error subesse non potest. Sin autem non omnium, sed plurimorum, & quasi communis sit doctrina, & hinc orta in populo fidei persuasio, legem canonicam v. g. sub mortali peccato obligare; tum si alij, quamuis pauci Doctores contrarium sentiant, aut senserint, eorumque sententia damnata non sit, neque ex verbis, aut obiecto legis siue canonis satis appareat adeo grauis obligatio, tum non est afferenda cum certitudine.

NOTANDVM IV. Suspendus ab officio eligi non potest in Prælatum, sed nec ad aliud ecclesiasticum beneficium promoueri. Ita hic & in c. per inquisitionem 26. de elect. & in c. cum bonæ 8. de ar. & qualit. Ratio est, quia non potest aliquis assumi ad susceptionem eius officij, cuius exercitio priuatus est, cap. vlt. de Cler. excommunicato ministrante. Quare ob eandem rationem, neque is qui à beneficio suspensionem incurrit, ad nouum beneficium promoueri potest, cit. c. cum bonæ, iun. Gl. ver. suspensi, & tradit alia Gl. in c. cupientes 16. §. Cæterum ver. beneficii de elect. in 6. Idque intelligi debet vel vniuersim, si absolute quis suspendus sit à beneficii, vel limitate, si in ordine ad certam ecclesiam. Neque refert, tamen si qui suspensionem à lege, aut homine illatam contraxit, beneficium tum nullum habeat; nam nihilominus in eo censura operatur, vt inhabilis fiat ad beneficium de nouo, durante suspensione, consequendum; sicuti & suspendus ab ordinibus, licet ordines aliquos non acceperit, & qui irregularitatem contraxit, etsi nullos ordines habeat, incapax tamen redditur ad accipiendum; idque propter regulam supra traditam ex cit. c. vlt. quod nemo promoueri debet ad

tale officium aut potestatem, cuius exercitium ipsi interdictum est. Quamobrem idem quoque eadem ratione dicendum de excommunicato, quod ad ecclesiasticam dignitatem aut quodlibet beneficium assumi non possit, c. postulasti 7. de clerico ex comm. ministrante: Atque de interdicto personaliter, sicuti ex communi docet Syl. ver. electio 1. q. 14. & sumitur ex suprâ cit. c. vlt. Multoque magis de irregulari, vti colligitur ex cap. nisi 10. de renunc. & docet ex communi Nau. in man. c. 27. n. 25 1. Cùm enim beneficium detur propter officium, cap. vlt. de rescript. in 6. Ideo inhabilis ad officium ecclesiasticum, videlicet irregularis, inhabilis quoque cenferi debet ad beneficium.

6 NOTANDVM V. Suspendus ab officio priuatus quoque est potestate eligendi, & beneficia conferendi. Ita sumitur ex hoc c. Est autem discrimen inter electionem, aut beneficij collationem actiuam, & passiuam, de qua in præc. notando dictum: Quod actiua, facta à suspendo, similiterque ab excommunicato, iuxta c. vn. Ne sede vacante in 6. aut ab interdicto personaliter, iuxta c. cùm inter 16. de elect. si denunciati non sint, sed tolerati, valeat, nisi per exceptionem repellantur; Idque propter Extrau. Concilij Constantiensis Ad euitanda, & dixi de hac re lib. 1. Theol. moral. tract. 5. p. 3. cap. 1. num. 3. At verò passiuam electio vniuersim irrita est, si fiat ab irretitis censurâ excommunicationis, suspensionis, aut interdicti personalis; tamen si denunciati non sint; prout ex communi docet Suarez de cens. disp. 13. sect. 1. num. 26. Quandoquidem per Extrauag. Constantensem ipsis censurâ irretitis nullus fauor factus fuit, prout docui in eod. tr. 5. p. 2. cap. 4. n. 1. & 7.

7 Præterea suspendus à beneficio, licet promoueri non possit, vt suprâ dictum, ipse tamen eligere, aut beneficia conferre, ratione eius censuræ non prohibetur, vti colligitur ex cap. cùm in cunctis 7. de elect. & cap. si compromissarius 7. eod. in 6. & tradit Gl. in cap. cùm Vintoniensis 25. verb. admiserant, eod. tit. in antiq. ibid. Abb. num. 10. contra Nauarr. incit. cap. 27. num. 36. §. Sexto,

& alios. Nam suspensio à beneficiis intelligitur à fructibus eorum percipiendis: eligere autem, conferre, aut instituere ad beneficia, propriè loquendo, non sunt fructus beneficiorum; sed potius actus officij, & iurisdictionis: Ergo cùm versemur in materia pœnali & odiosa, extensionem, aut amplam interpretationem facere non debemus.

NOTANDVM VI. Verba statuti, fundationis, alteriusve dispositionis ita explicari debent, vt, quàm fieri potest salua eorum proprietate, aut communi acceptione, à iure communi non recedatur. Hæc est præcipuè intèta huius c. doctrina, & notat Gl. hic communiter recepta ver. iuri communi. Consonat hoc, quod habetur in l. 2. vbi Gl. & DD. C. de noxal. action. & in l. vlt. §. In computatione, vbi Gl. Bartol. & alij C. de iure deliberandi, quod statutum disponens circa materiam, de qua etiam iure communi dispositum reperitur, ita, quatenus fieri potest, intelligi debeat, vt cum eodem consentiat: Sin autem, spectatâ inprimis statuentis intentione, aut verborum proprietate & c. diuersitas omnino vitari non possit, saltem ea non ampliùs, quàm necesse sit, extendi, sed potius restringi debeat; propterea quod ius commune fauorabile sit, ideoque eius derogatio, seu correctio restringenda, iuxta cap. cùm expediat 29. in princ. de elect. in 6.

Dixi autem *salua verborum proprietate*: Nec enim placet, quod hic Abb. tradit num. 21. si verba statuti duplicem habeant intellectum, proprium & improprium, præferendum esse improprium, vt cum iure communi consentiat: Contrarium enim colligitur ex Bart. in l. omnes populi n. 54. & seqq. ff. de iust. & iure, Baldo in l. maximum n. 15. C. de liberis præteritis, vbi ait; Cùm statutis municipalibus id ferme proprium sit, vt derogent iuri communi, ideo esse simpliciter intelligenda, vti verba sonant; non autem interpretationem capiendam esse à iure communi. Idemque pari ratione sentiendum de contractibus, fundationibus, (qui est casus cap. nostri) & priuilegiis

concessis: prout videre licet apud Suarez lib. 8. de legibus cap. 27. dicto 2. & cap. 28. regul. 3. quandoquidem & in his vstitutissimum est, quod legi communi derogent.

9 Ceterum, si statutum, priuilegium, aliaue dispositio circa talem materiam versetur, quæ iuri alieno derogare, seu alteri damnosa siue præiudicialis esse possit, tum verba potius ad impropriam acceptionem trahenda sunt, quam vt ius tertij lædatur, sicuti ex communi rectè docuit Suarez cit. cap. 28. Gaill lib. 2. obs. 33. n. 6. qui addit n. 7. statuta non esse intelligenda captiosè, & cum iniuria aliorum; & potius superflua esse iudicanda, quam vt ex ijs alicui indebitè damnus inferatur. In Principe tamen maior est potestas alieno iuri derogandi, si causa iusta adsit, ac de scientia & voluntate eius appareat, prout dixi c. quæ in ecclesiis, de constitut.

10 NOTANDVM VII. Si statutum aut quælibet dispositio sensum dubium & ambiguum habeat, excusabiles censentur, & bona fide procedere, qui secundum vnum eius sensum, quamuis falsum, operantur. Quod alijs verbis dici solet, Ignorantiam legis, aut dispositionis dubiæ excusare siue probabilem & iustam iudicari, saltem præsumptiue & in externo foro. Ita singulariter annotauit Abb. hic n. 13. & docent Legistæ in l. regula 9. ff. de iuris & facti ignor. & sumitur ex isto c. Cum enim constitutum de modo electionis faciendæ duplicem sanum, id est, non improprium aut violentum sensum habere possit, tamen si Pontifex alterum eorum, qui iuri communi conformis erat, præferendum esse iudicauerit, vt in super. not. explicatum; limitat tamen, si consuetudo secundum alienum verborum sensum introducta esset, secundum eam procedendum ac decernendum fore.

CAPITVLVM IX.

Cum consuetudinis.

PARAPHRASIS.

Quandoquidem consuetudinis, vsusque lon-

gæui non leuis auctoritas est; contra verò nouitates discordiam pariunt; ideo Innocent. II. auctoritate huius rescripti mandat Capitulo Parisiensi, vt absque Episcopi sui consensu, ecclesiæ suæ constitutiones & consuetudines approbatas non immutent, neq; nouas introducant; aut si quas introduxerint, irritas esse decernant.

SUMMARIVM.

1. Consuetudo habet vim legis, si legitime introducta sit.
2. Nouitates plerumque querelas & discordias pariunt, adeoque non facile introducende.
3. Excipe; si constet mutationem factam esse à prima institutione, regulâ, aut lege, v. g. Canonorum cum secularium tum regularium, monasteriorum, religiosorum; ad hanc enim reductio & reformatio laudabilis est.
4. Capitulum absque Episcopi consensu non potest ecclesiæ suæ statutum & consuetudines antiquas tollere, nouasque introducere.

NOTANDVM I. Consuetudinis, vsusue longæui non est vilis auctoritas, ita hic dicitur, & sumptum est ex l. 2. C. Quæ sit longa consuetudo. Habet enim vim legis, siue legi scriptæ æquiparatur, si probata seu legitime introducta sit, l. de quibus 31. ff. de legibus, & dixi de hoc in rubr. huius tit.

NOTANDVM II. Nouitates plerumque querelas & discordias pariunt. Ideo facile inducendæ non sunt, vt Gl. hic ait, ver. nouas, ex l. 2. ff. de Constit. Principum; In rebus nouis constituendis euidentis esse utilitas debet, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum est. Atque Nauarr. in tract. de reit. eccl. q. 1. mon. 12. ex Hippocrate Aphorism. allegat, omnes mutationes periculosas esse.

Excipiendum tamen est: Si constet, mutationem ac discessum factum fuisse à pri-